

۷۴

پرسش‌ها و
پاسخ‌های
دانشجویی

امام رضا (علیه السلام) (تاریخ و سیره)

■ دفتر هفتاد و چهارم

■ نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه‌ها

پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی
اداره مشاوره و پاسخ

[illegible]

ketabroom.ir   شماره تماس: 021-88007033   info@ketabroom.ir

پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی
دکتر هفتاد و چهارم
امام رضا (ع) (تاریخ و سیره)

سرشناسه: پورامینی، محمدباقر، ۱۳۴۷ -
 عنوان و نام پدیدآور: امام رضا (ع) [تاریخ و
 سیره]، تألیف و تدوین: محمدباقر پورامینی؛
 تنظیم و نظارت: نمایندگی مقام معظم رهبری
 در دانشگاه‌ها، پژوهشگاه فرهنگ و معارف
 اسلامی، اداره مشاوره و پاسخ

مشکلات نشر؛ قم: نهاد نمایندگی مقام معظم
 رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۷،
 طبعی؛ ۱۹۲ ص.

فروست پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی؛ ۷۴
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۱-۰۸۸-۶

وضعیت فهرست نویسی: قیفا
 پاداشسته کتابخانه

موضوع: علی بن موسی (ع)، امام، ۹۱۵۳
 - ۲۰۳ ق. - پرسش‌ها و پاسخ‌ها

موضوع: -- Abu Musa, Imam VIII
 Questions and answers

شناسه افزوده: پژوهشگاه فرهنگ و معارف
 اسلامی، اداره مشاوره و پاسخ

شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم
 رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف

ردیفی: کنگره ۱۲۹۶، ۱۸۹۶، BP۴۷۱۲۵۱
 (ده‌بندی دیوبی): ۲۹۷/۹۵۷

شماره کتابشناسی: علی: ۴۸۱۲۶۵۲

تنظیم و نظارت: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها
 (پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی - اداره مشاوره و پاسخ)

تدوین و تألیف: محمدباقر پورامینی

ناشر: دفتر نشر معارف

ناقص و صفحه آرا: مطالب بخشایش

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۱-۰۸۷-۸

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

«همه حقوق برای ناشر محفوظ است»

درباره دفتر نشر معارف: قم، خاندان شهدا، کوچه ۳۲، شماره ۴، تلفن و فاکس: ۰۲۵-۳۳۳۳۰۰۰۲

www.Ketab.com.ir www.Porseman.org www.Porseman.ir

info@Ketab.com.ir info@porseman.org

۱۵

فصل اول: شخصیت امام رضا

۱۹

وحدت و شهادت

پرسش ۱. همان قریب ترازو، شهادت امام رضا علیه السلام را بیان کنید.

۲۰

کنیه

پرسش ۲. مشهورترین کنیه امام رضا علیه السلام چه بود؟

۲۱

لقب رضا علیه السلام

پرسش ۳. به چه دلیل امام ششم علیه السلام لقب رضا علیه السلام گرفته‌اند و آیا این ادعا صحیح است که مأمون این لقب را به ایشان داده است؟

۲۲

عالم آل محمد

پرسش ۴. لقب «عالم آل محمد» را چه کسی برای امام رضا علیه السلام قرار داد؟

۲۴

ضامن آهو

پرسش ۵. چرا به امام رضا علیه السلام «ضامن آهو» می‌گویند؟

۲۷

فرزندان

پرسش ۶. امام رضا علیه السلام چند فرزند داشتند؟ آیا امام جواد علیه السلام یکی از فرزندان امام هستند؟

۳۰

علت شهادت

پرسش ۷. چرا مأمون تصمیم گرفت امام رضا علیه السلام را به شهادت برساند؟

۳۲

شیوه شهادت

پرسش ۸. مأمون به چه شیوه‌ای امام رضا علیه السلام را به شهادت رسانید؟

۳۴

روزشمار

پرسش ۹. دوره‌های مختلف زندگی امام رضا علیه السلام را به صورت روزشمار و به اختصار یاد کنید.

فصل دوم: سیرت امام رضا علیه السلام

۳۷ معاشرت کریمانه

پرسش ۱۰. حضرت رضا علیه السلام در برخورد با دیگران چه سبکی داشتند؟ از اخلاق کریمه آن بزرگوار یاد کنید.

۴۰ احسان و دستگیری

پرسش ۱۱. کمک و احسان امام به نیازمندان چگونه بود؟ لطفاً نمونه هایی از آن را بیان کنید؟

۴۳ ساده زیستی

پرسش ۱۲. شیوه ی زندگی امام رضا علیه السلام چگونه بود؟ نظر ایشان درباره ی ساده زیستی و تجمل گرایی چه بود؟

۴۵ جایگاه علمی

پرسش ۱۳. درباره ی شخصیت و جایگاه علمی امام رضا علیه السلام چه اطلاعاتی وجود دارد؟ توضیح دهید.

۴۷ پاسخ به پرسش

پرسش ۱۴. مشهور است که امام رضا علیه السلام در پاسخ دهی به پرسش مخالفان، زبانش دوست و دشمن شدند. در این باره چه اطلاعات دقیقی وجود دارد؟

۵۰ انس با قرآن

پرسش ۱۵. سیره ی امام رضا علیه السلام در انس با قرآن چگونه بود؟ به چه نحوی می توانیم با تاسی از امام با قرآن انس گیریم؟

۵۲ سفر اجباری

پرسش ۱۶. آیا امام رضا علیه السلام با میل و رغبت خراسان آمدند؟

۵۵ حدیث سلسله الذهب

پرسش ۱۷. گویا حدیث سلسله الذهب واقعه ای بسیار مهم از حواله و اتفاقات گزارش شده در مسیر خراسان است. ماجرا چیست؟

۵۸ حرکت به مرو

پرسش ۱۸. مسیر حرکت امام چگونه بود و ایشان در چه روزی به مرو رسیدند؟

۵۹ سکونت در مرو

پرسش ۱۹. وقت آمد و معاشرت امام در زمان حضورشان در مرو چگونه بود؟

۶۱ جرایب پیشنهاد ولایتعهدی

پرسش ۲۰. چرا مأمون پیشنهاد واکزاری خلافت یا ولایتعهدی را به امام رضا علیه السلام داد؟ به راستی، او با فراهم کردن مهاجرت اجباری امام، چه هدفی دنبال می کرد؟

۶۸ راز پذیرش ولایتعهدی

پرسش ۳۱. امام رضا علیه السلام با چه دلایلی ولیعهدی مأمون را پذیرفتند؟

۷۱ برپایی مناظره

پرسش ۳۲. علت برپایی مناظره‌ها در مرو چه بود؟ مأمون چه هدفی برای این منظور دنبال می‌کرد؟

۷۳ موضوع مناظره

پرسش ۳۳. در مناظره‌ها چه موضوعاتی مطرح شد؟ امام رضا علیه السلام با چه تدبیری به عرصه‌ی مناظره‌ها وارد می‌شدند؟

۷۷ جامع‌ترین اثر

پرسش ۳۴. جامع‌ترین و جامع‌ترین کتاب درباره‌ی تاریخ زندگانی احادیث و سیره امام رضا علیه السلام کدام است؟

۷۸ دیدگاه اهل بیت

پرسش ۳۵. سبک اندیشه و شیوه تفکر در میان دانشمندان اهل سبک چگونه است؟ از توصیف آنان یاد کنید.

فصل سوم : باوردها از نگاه امام رضا علیه السلام

۸۳ توحید

پرسش ۳۶. توحید در نگاه امام رضا علیه السلام چیست؟

۸۵ نفی جسم انگاری خدا

پرسش ۳۷. پاسخ امام رضا علیه السلام درباره جسم انگاری خدا چیست؟

۸۹ نبوت

پرسش ۳۸. امام رضا علیه السلام در باب نبوت چه نظری دارند؟

۹۰ خروج آدم علیه السلام از بهشت

پرسش ۳۹. علت واقعی خروج آدم علیه السلام از بهشت چه بود؟ ویژگی دروغ و کذب و حوا از آن خوردند و سبب خروجهشان شد، چه بود؟

۹۲ کیفیت ازدواج فرزندان آدم علیه السلام

پرسش ۴۰. فرزندان آدم علیه السلام چگونه ازدواج کرده‌اند؟ آیا واقعا برادر و خواهر، با هم ازدواج کرده‌اند؟

۹۳ عذاب قوم نوح علیه السلام

پرسش ۴۱. چرا خداوند همه افراد قوم نوح علیه السلام را غرق کرد؟ مگر اطفال آنان گناهی کرده بودند؟ از قوم نوح چند نفر باقی ماندند؟

۹۲. امتحان ابراهیم علیه السلام

پرسش ۳۶. امام رضا علیه السلام درباره‌ی امتحان حضرت ابراهیم علیه السلام و مأموریتی که برای ذریع اسماعیل داشت چه پاسخی دارند؟

۹۶. عصمت داوود علیه السلام

پرسش ۳۲. در برخی متون، از حضرت داوود علیه السلام به گونه‌ای یاد می‌شود که، با عصمت این پیامبر خدا منافات دارد. چه پاسخی از امام رضا علیه السلام در این باره وجود دارد؟

۹۹. عصمت موسی علیه السلام

پرسش ۳۳. خواندن آیات ۱۵ و ۱۶ سوره‌ی قصص، این سؤال پیش می‌آید که چرا حضرت موسی علیه السلام به درگیری آن دو جوان وارد شدند و یکی از آنان را کشت؟ آیا این کار و همچنین طلب مغفرتی که کردند، با عصمت ایشان منافاتی ندارد؟

۱۰۱. نبوت محمد صلی الله علیه و آله

پرسش ۳۵. نبوت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و مقام و زمانی مهم زندگی ایشان، از تولد تا وفات را از نگاه امام رضا علیه السلام بیان کنید.

۱۰۴. کنیه ابوالقاسم

پرسش ۳۶. چرا به حضرت رسول صلی الله علیه و آله ابوالقاسم می‌گویند؟

۱۰۶. قرآن مجید

پرسش ۳۷. امام رضا علیه السلام آنچه نویسنده‌ی قرآن مجید دارند؟

۱۰۷. عدل

پرسش ۳۸. امام رضا علیه السلام درباره‌ی عدل به عنوان یک پیام چه نثری دارند؟

۱۰۸. امانت

پرسش ۳۹. منزلت و جایگاه امامت را از نگاه امام رضا علیه السلام بیان کنید.

۱۱۲. ائمه اطهار علیهم السلام

پرسش ۴۰. آیا امام رضا علیه السلام درباره‌ی ائمه اطهار علیهم السلام و نام آنان نکته‌ای بیان فرموده‌اند؟

۱۱۳. جایگاه عترت

پرسش ۴۱. در نگاه امام رضا علیه السلام، عترت چه جایگاهی در قرآن کریم دارد؟

۱۱۵. اولوالامر

پرسش ۴۲. اولوالامری که در قرآن اطاعتش واجب شده، به چه معناست؟ آیا امام رضا علیه السلام مصداقی از اولوالأمرند؟ و از این اطاعت چیست؟

۱۷۷ وارتان کتاب الهی

پرسش ۴۲. برگزیدگان از میان پیندگان خدا و وارتان کتاب الهی چه کسانی اند؟ جایگاه امام رضا علیه السلام در میان آنان کجاست؟

۱۷۹ اهل ذکر

پرسش ۴۳. ارتباط اهل ذکر با جایگاه امامت چیست؟ اهل ذکر که در قرآن به آنان اشاره شده است، چه کسانی اند؟

۱۸۰ گواه اعمال

پرسش ۴۴. یکی از باورهای ما شیعیان این است که امام رضا علیه السلام شاهد اعمال ما هستند. چه دلیلی در این باره وجود دارد؟

۱۸۱ بحث دوم: مولای مؤمنان

پرسش ۴۵. چرا علی بن ابی طالب علیه السلام را گاه بودند، به دیگران متمایل شد؟

۱۸۲ دفاع از غدیر

پرسش ۴۶. واکنش امام رضا علیه السلام در برابر کسانی که درصدد انکار غدیر برآمدند، چه بود؟

۱۸۴ راز سکوت در دوره ۲۵ ساله

پرسش ۴۸. چرا امیرمؤمنان علیه السلام در این دوره سکوت کردند و دست به شمشیر نبردند؟

۱۸۵ راز برنگرداندن فدک

پرسش ۴۹. چرا امیرمؤمنان علیه السلام فدک را در دوره خلافت برنگرداند؟

۱۸۶ علم امیرمؤمنان علیه السلام به شهادت

پرسش ۵۰. علی علیه السلام که می دانستند شهید می شوند، چرا به مسجد رفتند؟

۱۸۷ حیات فاطمه علیه السلام و مزار او

پرسش ۵۱. از تاریخ زندگانی حضرت فاطمه علیه السلام، چه نکته هایی از زبان امام رضا علیه السلام ثبت شده است؟ آیا امام درباره محل دفن ایشان نکته ای فرموده اند؟

۱۸۹ ولادت با برکت جواد علیه السلام

پرسش ۵۲. گویا ولادت امام جواد علیه السلام، برای پدر و باران ایشان بسیار مهم و بابرکت بوده است. علت چیست؟

۱۸۹ نشانه های مهدی علیه السلام

پرسش ۵۳. امام رضا علیه السلام چه توصیفی از حضرت مهدی علیه السلام دارند؟

۱۳۳ وقت ظهور

پرسش ۵۲. حضرت مهدی علیه السلام چگونه ظهور می‌کنند؟ آیا می‌توان زمان ظهور را تعیین کرد؟

۱۳۵ مرگ و معاد

پرسش ۵۵. امام رضا علیه السلام درباره‌ی مرگ و معاد چه نکته‌ای بیان کرده‌اند؟

فصل چهارم: رفتارها از نگاه امام رضا علیه السلام

۱۳۹ توکل

پرسش ۵۶. ما باید همگان را به توکل و اعتماد به خود تشویق می‌کنیم. توکل به چه معناست؟ سخنی از حضرت رضا علیه السلام در تفسیر کلام خدا بیان کنید.

۱۴۱ گناهان کبیره

پرسش ۵۷. گناهان کبیره کدامند؟

۱۴۲ یادگیری معارف

پرسش ۵۸. تلاش ما برای یادگیری معارف و تعالیم اهل بیت علیهم السلام چه جایگاهی دارد؟

۱۴۳ نشانه‌های خردورزی

پرسش ۵۹. آیا خردورزی نشانه‌ای دارد که بتوان از شاخصی انسان خردمند را شناخت یا خود را با آن سنجید؟

۱۴۴ تلخی‌ها و خوشی‌های زندگی

پرسش ۶۰. برای هر فردی در زندگی فراز و نشیب‌ها و یا تلخی و خوشی‌هایی وجود دارد. امام رضا علیه السلام برای عبور از این وضعیت توصیه‌هایی دارند؟

۱۴۶ آداب و سبک زندگی معتدل

پرسش ۶۱. در فرهنگ امام رضا علیه السلام قناعت به چه معناست؟ در آداب زندگی و شیوه‌ی هزینه‌کردن چگونه عمل کنیم؟ آیا خرج‌کردن زیاد برای خانواده اسباب آسودگی است؟

۱۴۸ لباس و پوشش

پرسش ۶۲. با توجه به ساده‌زیستی امام رضا علیه السلام در کیفیت لباس و پوشش، چگونه ایشان الگو بگیریم؟

۱۴۹ برترین‌ها و بدترین‌ها

پرسش ۶۳. آیا در زندگی جمعی می‌توان از بهترین‌ها و بدترین‌ها یاد کرد؟

۱۵۰ ملاک ارزش‌گذاری

پرسش ۶۴. در دین اسلام، ارزش‌گذاری افراد به چیست؟ شاخص و ملاک بهتر بودن را معین کنید؟

۱۵۱ شوخی و شادابی

پرسش ۶۵. در نظر امام رضا علیه السلام شوخی و مزاح چه جایگاهی دارد و مرز شوخی با دیگران کجاست؟

۱۵۲ نیکی به والدین

پرسش ۶۶. رابطه ما با والدینمان چگونه باید باشد و چرا عاق والدین حرام شده است؟

۱۵۳ انتخاب همسر

پرسش ۶۷. از امام رضا علیه السلام معیاری برای انتخاب همسر بیان کنید؟

۱۵۴ رفتار با فرزند

پرسش ۶۸. امام رضا علیه السلام در خصوص تربیت فرزندان چه فرمایشی دارد؟

۱۵۵ و لایفه یران

پرسش ۶۹. مدیران و لایفه‌ای که هر مدیر و مقام دولتی بر عهده دارد، چیست؟

فصل پنجم، احکام از نگاه امام رضا علیه السلام

۱۵۹ حلال و حرام الهی

پرسش ۷۰. حکمت و راز قرار گرفتن حلال و حرام از سوی خداوند چیست؟

۱۶۱ حکمت نماز

پرسش ۷۱. چرا نماز واجب شده است و چرا باید نماز بخوانیم؟

۱۶۲ احکام نماز

پرسش ۷۲. آیا از امام رضا علیه السلام درباره احکام نماز استه‌ای جود دارد؟

۱۶۳ نماز جماعت

پرسش ۷۳. امام رضا علیه السلام درباره‌ی نماز جماعت و اهمیت و وسعت آن چه سخنی دارند؟

۱۶۴ چرایی وضو

پرسش ۷۴. چرا مردم باید وضو بگیرند و برای چه این شیوه‌ی خاص را برای وضو واجب کرده‌اند؟

۱۶۶ روزه و رمضان

پرسش ۷۵. چرا مردم باید روزه بگیرند و چرا فقط باید در ماه رمضان روزه گرفت؟

۱۶۸ حکمت حج

پرسش ۷۶. چرا به انجام دادن حج تأکید می‌شود و حتی آن را واجب می‌شمارند. امام رضا علیه السلام درباره‌ی آداب این سفر چه نکاتی می‌فرمایند؟

۱۷۰ طواف کعبه

پرسش ۷۷. چرا دور کعبه می‌چرخند و طواف می‌کنند؟

۱۷۱ احکام جهاد

پرسش ۷۸. امام رضا علیه السلام درباره جهاد به عنوان یک تکلیف انبی چه فرمایشی دارند؟

۱۷۲ زکات

پرسش ۷۹. چرا زکات واجب شده است؟

۱۷۳ حرام بودن ربا و دزدی

پرسش ۸۰. چرا ربا و دزدی حرام است؟ هم‌چنین ربا حرام شدن دزدی چیست؟

۱۷۴ حرام بودن زنا

پرسش ۸۱. علت حرام شدن زنا چیست و چرا به زناکار شلاق می‌زنند؟

۱۷۵ حرام بودن شراب

پرسش ۸۲. چرا شراب حرام شده است؟

۱۷۶ نگاه به نامحرم

پرسش ۸۳. چرا نگاه به زن نامحرم حرام است؟

۱۷۷ تفاوت ارث زن و مرد

پرسش ۸۴. چرا مرد دو برابر زن ارث می‌برد؟

فصل هشتم: پیام‌های امام رضا علیه السلام

۱۸۱ امام رضا علیه السلام

۱۸۵ کتابنامه

مقدمه

«پرسش‌گری را آغاز کنید! انسان، رخ‌نمایی کرده؛ بر بال سبز خود، فرشتگان را فرانشانده، بر برکت زرد خود، نشان طان را فرونشانده و در این میان، مقام آدمیت را نشان داده است. آفتاب کافه چه زیبا فرمود است:

«مَنْ أَحْسَنَ السَّوَالِ عَلِمَ» و «مَنْ عَلِمَ أَحْسَنَ السَّوَالِ».

هم سوال از علم خیزد هم جوهر علم، همان که خار و گل از خاک و آب آری! هر که سوال‌هایش آسمانی است، دانش و بینش پدید خواهد بود. یویایی و پایایی «جامعه» و «فرهنگ»، در گرو پرسش‌های دقیق، طلبانه و پاسخ‌های خردورزانه است.

از افتخارات ایران اسلامی، آن است که از سویی، سرشار از جوانانی پاک‌دل، کمال‌خواه و پرسش‌گر می‌باشد و از دیگر سویی، از مکتبی غنی برخوردار است که معارف بلند آن، گوارانوش دل‌های عطش‌ناک پرسش‌گر و دانش‌جوست. اداره مشاوره و پاسخ پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، محفل انسی فراهم آورده است، تا «ابر رحمت» پرسش‌ها را به «زمین اجابت» پذیرا باشد و نهال سبز دانش را بارور سازد. ما اگر بتوانیم سنگ صبور جوانان اندیشمند و بالنده ایران پُرگهرمان باشیم، به خود خواهیم بالید.

شایان ذکر است در راستای ترویج فرهنگ دینی، اداره مشاوره و پاسخ نهاد، تاکنون بیش از هفتصد هزار پرسش دانشجویی را در موضوعات مختلف اندیشه دینی، مشاوره، احکام و... پاسخ داده است. این اداره دارای گروه‌های علمی و تخصصی، به شرح زیر است:

- قرآن و حدیث؛	- تربیتی و روان‌شناسی؛
- احکام؛	- اندیشه سیاسی؛
- فلسفه کلام و دین‌پژوهی؛	- فرهنگی و اجتماعی؛
- حدیث و فلسفه احکام؛	- تاریخ و سیره؛
- حلاق و رفان؛	- ادیان و مذاهب.

آنچه پیش‌تر داده شد، بخشی از پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی پیرامون تاریخ و سیره امام رضا (ع) می‌باشد. سید کاظم محقق ارجمند، حجت‌الاسلام آقای محمدباقر پورامینی پاسخ‌دهی شد، است.

برآنیم با توفیق خداوند، به تدریج، مجموعه‌هایی از این دست، تقدیم شما خوبان کنیم. پیشنهادها و انتقادهای شما، راهنمای ما در ارائه خدمات فرهنگی هرچه شایسته‌تر و پربارتر گردد.

در پایان از همه همکاران اداره مشاوره و پاسخ، به خصوص حجت‌الاسلام والمسلمین صالح فنادی که در بازپژوهی و آماده‌سازی این اثر تلاش کرده‌اند، تشکر و قدردانی می‌شود و دوام توفیقات این عزیزان را در جهت خدمت بیشتر به مکتب اهل بیت (ع) و ارتقاء فرهنگ دینی جامعه - به ویژه دانشگاهیان - از خداوند متعال مسألت داریم.

الله ولی التوفیق

پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی نهاد